

Motion till riksdagen 2011/12:A324

av **Josefin Brink m.fl. (V)**

Diskriminering av invandrade kvinnor på arbetsmarknaden

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avskaffa vårdnadsbidraget.¹
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillgången till barn- och äldreomsorg måste utformas så att den inte i praktiken missgynnar grupper av medborgare på grund av etnicitet eller ursprung.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att alla arbetsgivare med fler än tio anställda ska omfattas av skyldigheten att upprätta likabehandlings- och mångfaldsplaner gällande samtliga diskrimineringsgrunder.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra en utvärdering av olika arbetsmarknadsprojekt och insatser riktade till invandrade kvinnor i syfte att se vilka projekt som fungerat.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med en handlingsplan som syftar till att förbättra invandrade kvinnors ställning på arbetsmarknaden.

¹ Yrkande 1 hänvisat till SfU.

Fel! Okänt namn på

2 Invandrade kvinnor är dubbelt diskriminerade

Studier har sedan länge visat att det är svårare för invandrade personer att ta sig in på arbetsmarknaden än för personer som är födda i Sverige. De invandrade som har jobb har sämre karriärmöjligheter, osäkrare anställningar och lägre lön än personer födda i Sverige. Allra svårast att ta sig in på arbetsmarknaden är det för vissa grupper av invandrade kvinnor.

I dag skiljer sig sysselsättningsgraden mycket mellan kvinnor och män, mellan utrikes- och inrikesfödda. Inrikes födda män har den högsta sysselsättningsgraden, 70 %, medan utrikes födda kvinnor har en sysselsättningsgrad på 51 %. För inrikes födda kvinnor är motsvarande siffra 66 % och för utrikes födda män 61 %. Under åren 2005–2010 minskade sysselsättningsgraden mest för utrikes födda kvinnor.

Högst sysselsättningsgrad har personer från Norden, Sydamerika och EU, medan grupperna med lägst kommer från Asien och Afrika. Detta visar att möjligheten att få ett arbete inte bara beror på vistelsetiden i Sverige utan även på etniskt ursprung. Även kvinnornas utbildningsnivå påverkar möjligheten att få jobb. Invandrade kvinnor utsätts på så sätt för en tredubbel diskriminering, dels på grund av sitt kön, dels på grund av sin klass och sin etnicitet.

Andelen arbetslösa är betydligt högre bland utrikes födda än bland dem som är födda i Sverige. Inrikes födda män har en arbetslöshetsgrad på 6,7 % jämfört med 16,9 % för utrikes födda kvinnor. Arbetslösheten tycks även öka mer bland utrikes födda kvinnor än bland övriga grupper (RUT dnr 2011:1321).

Bara 38 % av kvinnorna födda i Afrika arbetar jämfört med 78 % av kvinnorna födda i Sverige (2009, RUT dnr 2011:581). Bland kvinnor födda i Sverige var arbetslöshetsnivån 7 % år 2009. Bland kvinnor som invandrat och som varit i Sverige 5–9 år var arbetslöshetsnivån mer än tre gånger så hög, 23 %. För kvinnor som varit i Sverige 10–19 år var arbetslösheten mer än dubbelt så hög, 15 %, som för kvinnor födda i Sverige (RUT dnr 2011:581).

Konsekvenserna av detta systematiska missgynnande av invandrade kvinnor visar sig tydligt i inkomstfördelningen. 44 % av kvinnorna födda utanför Europa befann sig 2009 i den lägsta inkomstgruppen jämfört med 20 % av de svenskfödda kvinnorna. (RUT dnr 2011:581).

Föräldrarnas fattigdom drabbar barnen. Barn till ensamstående föräldrar, varav de flesta är kvinnor, med utländsk bakgrund är dubbelt utsatta. Enligt Rädda Barnen lever nästan hälften av barnen i den gruppen i fattigdom. Att leva i fattigdom har en mängd negativa konsekvenser för barn. Det är väl belagt att en fattig barndom ökar risken för social utsatthet senare i livet. Sannolikheten att själv hamna i de lägre inkomstskikten ökar ju lägre inkomster föräldrarna hade under uppväxten.

Forskning visar att barn i bostadsområden med låg inkomstnivå löper tre gånger så hög risk att utsättas för våld i hemmet som genomsnittet och löper dubbelt så stor risk att bli utsatta för mobbning. Studier har även tydligt visat

på samband mellan fattigdom och t.ex. utbildningsresultat, etablering på arbetsmarknaden, hälsa och trygghet i det egna bostadsområdet.

Sammantaget är det alltså tydligt att gruppen invandrade kvinnor systematiskt missgynnas på arbetsmarknaden, vilket får konsekvenser också för deras barns uppväxtvillkor och framtidsutsikter.

Vänsterpartiets mål är ett jämlikt och jämställt samhälle, där ingen missgynnas socialt eller ekonomiskt på grund av sin bakgrund eller härkomst. För att nå det målet krävs såväl generella som riktade insatser. Här presenterar vi ett antal centrala insatser för att stärka invandrade kvinnors ställning på arbetsmarknaden.

2.1 Lika tillgång till äldreomsorg

Invandrade äldre får som grupp sett mindre offentlig omsorg än svenskfödda äldre. Orsaken till detta har diskuterats. Handlar det om att personer med utomnordisk bakgrund föredrar anhörigomsorg framför offentlig hjälp? Brisande information, dålig tillgänglighet och dåligt anpassade omsorgstjänster är en troligare förklaring. Inom svensk äldrepolitik finns sedan länge en tendens att tillskriva äldre med utländsk bakgrund eller äldre från etniska minoritetsgrupper särskilda behov, vilket gjort att de betraktats som avvikande från majoriteten av äldre svenskar. Invandrade äldres omsorgsbehov har i större utsträckning än äldre svenskar lösts genom s.k. anhöriganställning eller med anhörigbidrag.

Boendesegregationen har även en tydlig koppling till en kommuns organisering av äldreomsorgen. Ju fler invånare i en stadsdel som är födda utanför Europa, desto högre andel äldre som är beviljade anhörigbidrag eller har anhöriga anställda som anhörigvårdare. Äldres svårigheter att förstå och tala det svenska språket görs till ett problem som kommunen löser med anhörigvård, betald eller obetald, i stället för att anpassa den offentliga omsorgen efter de äldres behov. Detta riskerar att leda till en diskriminerande kommunal praxis där yngre kvinnor i familjen förväntas vårda de äldre. Kvinnornas ansvar för omsorgen till sina äldre anhöriga blir ett hinder för att kunna förvärvsarbeta, studera eller för att ha sysselsättningar utanför hemmet och familjen. Detta försvårar kvinnornas egen integration i samhället.

En angelägen reform för att fler invandrade äldre ska kunna och vilja ta del av den offentliga äldreomsorgen är att den i högre grad än i dag kan ges på hemlandets språk. I Vänsterpartiets budgetmotion för 2012 avsätter vi medel för en sådan satsning.

Kommunerna måste också i praktiken garantera lika tillgång till den kommunala äldreomsorgen för invandrade äldre.

Fel! Okänt namn

2.2 Avskaffa vårdnadsbidraget – satsa på barnomsorgen

Att barnomsorgen fungerar är avgörande för att invandrade med barn ska kunna etablera sig i arbetslivet. Studier ska alltid ge rätt till plats på förskola eller annan barnomsorg. Från och med att barnet är tre år måste kommunen erbjuda 15 timmar gratis förskola i veckan. Trots detta har vi fått veta att på vissa platser i landet har kvinnor inte kunnat delta i sfi-undervisning på grund av att de inte fått barnomsorg. Vänsterpartiet föreslår att alla barn ska ha rätt till 30 timmars förskola i veckan, oavsett om deras föräldrar arbetar, studerar, är föräldralediga med syskon eller arbetslösa (läs mer om förslaget i motion 2010/11:Ub284, förbättringar i förskola och fritidshem).

I dag erbjuder dessutom mindre än hälften av landets kommuner barnomsorg på obekvämt arbetstid. Att barnomsorgen inte täcker behoven är ett generellt problem, men mycket tyder på att konsekvenserna drabbar invandrade kvinnor i högre grad än andra föräldrar. Invandrade kvinnor utan jobb söker vårdnadsbidrag oftare än andra. Av de föräldrar som beviljats vårdnadsbidrag är 90,7 % kvinnor, och sökanden med utländsk bakgrund är överrepresenterade i förhållande till befolkningen i stort. Vidare är sysselsättningsgraden för de sökande föräldrarna lägre i förhållande till den totala befolkningen med barn i åldersgruppen 0–3 år (RUT 2011:1321).

Vårdnadsbidraget har blivit en kvinnofälla, i synnerhet för långtidsarbetslösa och invandrade kvinnor. Konsekvensen blir att kvinnorna riskerar att isoleras i hemmet, vilket leder till ett ekonomiskt beroende av makar och släktingar. Det är ingen nyhet att kvinnor som saknar fast förankring på arbetsmarknaden, t.ex. på grund av att de nyligen invandrat, hellre väljer att ansöka om vårdnadsbidrag för att få en försörjning, än en blygsam sådan, än att inte ha någon inkomst alls. Detta visar tidigare undersökningar från både Sverige, Finland och Norge.

Undersökningar visar även att bidraget har lett till minskad ekonomisk jämställdhet, större skillnader i fördelningen av det obetalda hem- och omsorgsarbetet samt minskad makt och inflytande för kvinnor.

Att antalet ansökningar om vårdnadsbidrag direkt kan kopplas till föräldrarnas socioekonomiska status är djupt oroande. En anledning till att förskolan subventioneras är att den är en pedagogisk verksamhet som utvecklar barnens sociala förmåga. Det är i förskolan som grunden till det livslånga lärandet läggs. Att skattepengar nu används till att hålla barn borta från förskolan är därför en utveckling i helt fel riktning. Två förskolor på Järvafältet i Stockholm, där andelen med utländsk bakgrund är hög, har lagts ned på grund av vårdnadsbidraget. Tydligare än så kan knappast vårdnadsbidragets segregande och utestängande konsekvenser för invandrade kvinnor och deras barn illustreras.

Nyligen föreslog regeringens egen expertgrupp (ESO-rapport 2011:5 Sysselsättning för invandrare) att vårdnadsbidraget ska avskaffas, just på grund av de negativa effekterna för invandrade kvinnor och deras barn.

För att främja jämställdhet och underlätta för invandrade kvinnors etablering i arbetslivet bör därför vårdnadsbidraget avskaffas. Detta bör riksdagen besluta.

Tillgången till barn- och äldreomsorg måste utformas så att den inte i praktiken missgynnar grupper av medborgare på grund av etnicitet eller ursprung. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

2.3 Likabehandlings-/mångfaldsplaner mot diskriminering

Alla människor har rätt att söka arbete och arbeta utan att bli utsatta för diskriminering. Ökad etnisk mångfald på arbetsmarknaden är positivt för hela samhället. Det är arbetsgivaren och de fackliga organisationerna som har huvudansvaret för att motverka och förebygga diskriminering i arbetslivet.

Diskrimineringslagen ställer krav på att arbetsgivare ska främja lika rättigheter och möjligheter i arbetslivet oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning. Det finns också starka skäl för att arbetsgivare bör arbeta förebyggande för att förhindra diskriminering som har samband med könsidentitet eller könsuttryck, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder. Alla arbetsgivare med fler än 10 anställda bör omfattas av skyldigheten att upprätta mångfalds-/likabehandlingsplaner gällande samtliga diskrimineringsgrunder. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

2.4 Att ta fram en strategi som fungerar

Vägen till ett arbete ser olika ut för olika grupper av invandrade kvinnor. Vissa är högutbildade när de kommer till Sverige medan andra är analfabeter. Därför måste åtgärderna för att hjälpa kvinnorna ut på arbetsmarknaden anpassas efter individens förutsättningar. Lösningen på problemen med att få ett arbete för högutbildade är inte att "få in en fot på arbetsmarknaden" genom att ta ett jobb under sin utbildningsnivå. Tvärtom så riskerar utländska akademiker som tar jobb som de är överkvalificerade för att fastna där (Integrationsverket 2006, RUT 2011:1321). Detta är ett stort slöseri med människors kompetens.

År 2009 lade regeringen fram en strategi för jämställd arbetsmarknad (skr. 2008/09:198). Invandrade kvinnors situation nämns endast under en åtgärd.

Vi saknar en uppföljning av tidigare arbetsmarknadsprojekt och liknande insatser som riktat sig till invandrarkvinnor. Att veta vad som fungerat bra och vilka projekt som faktiskt lett till att invandrade kvinnor kunnat etablera sig på arbetsmarknaden är viktigt inför planeringen av kommande åtgärder.

Regeringen bör därför göra en utvärdering av olika arbetsmarknadsprojekt och insatser riktade till invandrade kvinnor i syfte att se vilka projekt som verkligen fungerat. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn på

Invandrade kvinnors situation på arbetsmarknaden bör som nästa steg noga utredas och kartläggas i syfte att vidta åtgärder som motverkar diskrimineringen. Regeringen bör därefter presentera förslag till en handlingsplan för att åtgärda problemen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 27 september 2011

Josefin Brink (V)

Ulla Andersson (V)

Christina Höj Larsen (V)

Wivi-Anne Johansson (V)

Rossana Dinamarca (V)

Jacob Johnson (V)

Amineh Kakabaveh (V)